

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

Таким чином, гармонізація податкової політики України з нормами ЄС є стратегічно важливим процесом, що сприяє підвищенню прозорості економіки та інтеграції в європейський ринок. Проте для малого і середнього бізнесу цей процес несе як нові можливості, так і значні виклики. Ключовим завданням держави є створення умов, за яких адаптація нормативно-правової бази не стане бар'єром для розвитку підприємництва. Оптимальним є поступовий, поетапний підхід, орієнтований на спрощення адміністрування та підвищення підтримки бізнесу.

Література

4. Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/16/oj/eng>.

5. James R. Hines Jr. Evaluating Tax Harmonization. National Bureau Of Economic Research. Working Paper 31900. 2023. URL: <https://www.nber.org/papers/w31900>.

6. Proposal for a Council Directive on Business in Europe: Framework for Income Taxation (BEFIT) COM/2023/532 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52023PC0532>.

7. Валігура В., Шептак А., Сорока М. Нові ініціативи ЄС у сфері гармонізації оподаткування бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2025. №(71). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-47>.

8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: закон України від 20.03.2023 № 2970-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text>.

9. Свистун Л.А. Підходи до фінансового забезпечення діяльності малих підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/52.pdf.

УДК 658.14.17:336.64

*Коломіць Дарія Сергіївна,
студентка*

Науковий керівник: Свистун Л.А., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ: УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Сучасні економічні виклики, зумовлені війною, глобальними кризами та трансформацією фінансових ринків, актуалізують проблему збереження платоспроможності підприємств. Фінансова санація — це не лише інструмент виходу з кризи, а й стратегічний механізм відновлення конкурентоспроможності бізнесу. Українська практика демонструє певні зрушення у напрямі запровадження ефективних санаційних процедур, проте досвід країн Європейського Союзу свідчить про ширше використання превентивних та реструктуризаційних заходів.

Як зазначають дослідники А. Вдовічен та О. Шпатакова, фінансова санація у воєнний період в Україні набуває нового значення, оскільки підприємства стикаються не лише з проблемами ліквідності, але й зруйнованими виробничими ланцюгами [1, с. 229]. Автори підкреслюють, що реструктуризація боргів та залучення державних і банківських механізмів підтримки є необхідною умовою для стабілізації фінансової системи. Вони наголошують, що ефективна санація передбачає поєднання фінансових, управлінських і правових інструментів, які дають змогу запобігти банкрутству на ранніх стадіях.

Поступово поняття «санація» розширюється — від традиційного погашення боргів до системного реформування бізнес-моделі. У цьому контексті важливою стає роль стратегічного управління, що відображено у працях О. Чумаченко, С. Плетенецької та Т. Антонєць. Вони розглядають фінансову санацію як складову стратегічного менеджменту, де ключову роль відіграє оцінка фінансового стану підприємства та своєчасне ухвалення рішень щодо реструктуризації активів і пасивів [3, с. 61].

В Україні процедура санації регламентується Кодексом з процедур банкрутства. На практиці, ключовою проблемою є низька ефективність санаційних планів. Часто вони формуються без урахування реальних ринкових ризиків та потенціалу відновлення діяльності підприємства. У воєнних умовах необхідно розширювати інструментарій фінансового оздоровлення, зокрема за рахунок державних гарантій, кредитних канікул і програм компенсації втрат [4, с. 161].

Важливим елементом української практики є участь у санації банківських установ. Банки все частіше беруть участь у санаційних процесах не лише як кредитори, але і як партнери, зацікавлені у збереженні клієнтської бази [1, 2]. Вони можуть ініціювати реструктуризацію заборгованості, перегляд графіків платежів або навіть тимчасове управління окремими активами підприємства. Такий підхід зближує українську модель санації з європейськими стандартами корпоративного оздоровлення.

У країнах Європейського Союзу механізми фінансової санації базуються на принципах превентивності, прозорості та партнерства. Зокрема, Директива ЄС 2019/1023 передбачає створення системи «раннього попередження» про кризу підприємства. Це дає можливість боржнику розпочати санаційні дії ще до моменту загрози банкрутства. Такий підхід суттєво відрізняється від української моделі, де санація здебільшого починається вже після виникнення критичної неплатоспроможності.

Важливою рисою є участь фінансових інститутів у санаційних програмах. Європейські банки активно застосовують інструменти debt-to-equity swap (обмін боргу на частку у власному капіталі), що дозволяє знизити боргове навантаження підприємств і водночас зберегти інтерес кредиторів. Крім того, державні фонди розвитку, такі як KfW у Німеччині чи WriFrance у Франції, надають пільгові кредити для санації підприємств, які зберігають стратегічне значення для економіки.

Порівнюючи українську та європейську моделі санації, можна виділити кілька суттєвих відмінностей (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності української та європейської моделей фінансової санації підприємства

Критерій	Україна	Європейський Союз
Момент ініціювання санації	Після появи кризових ознак або неплатоспроможності	На етапі прогнозування фінансових ризиків
Роль банків	Обмежена участь, переважно як кредиторів	Активна участь, у тому числі як партнерів по реструктуризації
Державна підтримка	Епізодична, через програми воєнної допомоги	Системна, через національні фонди розвитку
Правове регулювання	Складні процедури, високий рівень бюрократії	Спрощені процедури, спрямовані на превенцію банкрутства
Ефективність планів санації	Часто формальні, без стратегічної оцінки ризиків	Комплексні, із залученням консультантів і незалежних аналітиків

Джерело: складено автором

Згідно табл. 1, європейська система орієнтована на довгострокове збереження бізнесу, тоді як українська — переважно на короткострокове відновлення платоспроможності. На нашу думку, ефективність української моделі санації залежить від реформування фінансової системи та підвищення ролі банків у процесах

оздоровлення бізнесу. Необхідно створити умови для раннього виявлення фінансових ризиків, посилити антикризові компетенції менеджменту та запровадити державні програми підтримки санаційних ініціатив.

Отже, фінансова санація є одним із ключових інструментів стабілізації економіки в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Український досвід свідчить про поступове наближення до європейських стандартів, проте залишається потреба у вдосконаленні нормативної бази та розширенні участі фінансових інститутів. Як підкреслюють дослідники, успішна санація – це результат не лише фінансових рішень, а й системного управління, партнерства між державою, банками та бізнесом. Україна, як держава-кандидат на вступ до ЄС, повинна гармонізувати положення Кодексу України з процедур банкрутства із вимогами Директиви 2019/1023. Це дозволить: скоротити тривалість процедур банкрутства; підвищити інвестиційну привабливість малого бізнесу; створити механізм “другого шансу” для добросовісних підприємців. Застосування найкращих міжнародних практик дозволить створити стійку модель відновлення платоспроможності підприємств, що стане фундаментом для економічного відродження України.

Література

1. Вдовічен А., Шпатакова О. Фінансова реструктуризація в умовах воєнного стану. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 326 (1). С. 227–232.

2. Свистун Л.А., Роєнко К. В. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений*. 2017. №11. с.1285-1289.

3. Чумаченко О., Плетенецька С., Антонєць Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. №. 1 (73). С. 54-65.

4. Шевчук Л. Т., Шевчук Я. В., Пась Я. І. Управління фінансовими ризиками та санація підприємств в умовах воєнного стану. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2024. №. 41. С. 158-167.

УДК 658.15

Кристова Вікторія Станіславівна, Полоус Аліна Олександрівна,
студентки

Науковий керівник: **Свистун Л. А., к.е.н., доцент**

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ КРИЗ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасні умови господарювання в Україні визначаються високим рівнем турбулентності зовнішнього середовища, інтенсивним розвитком технологій, зростанням конкуренції та нестабільністю макроекономічних процесів. У такій ситуації підприємства постійно стикаються з ризиками та загрозами, здатними призвести до кризових явищ. Кризу розглядають як критичний стан діяльності організації, що проявляється у порушенні її стабільного функціонування, зниженні ефективності та виникненні загрози втрати конкурентоспроможності чи навіть банкрутства.

Управління підприємством в умовах невизначеності потребує швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища, а також здатності адаптувати внутрішні процеси до нових умов функціонування [1, с. 107]. Отже, криза є не лише негативним